KULLEĠĠ SAN INJAZJU
Sekondarja Subien / Bniet, tal-Ħandaq, ĦAL QORMI
EŻAMIJIET TA' NOFS IS-SENA 2013/2014

Livelli 6–7

IT-TIENI SENA **MALTI** **ĦIN: Sagħtejn u kwart**

Isem u Kunjom: ____ Klassi: __________

Istruzzjonijiet lill-istudenti:

1. **Wieġeb il-mistoqsijiet kollha kif mitluba.**
2. **Ortografija, punteġġjatura, ideat u preżentazzjoni tajbin jgħinuk biex tikseb riżultati aħjar.**
3. **Meta tlesti, erġa' ara l-karta kollha mill-bidu biex tirranġa xi żbalji li jista' jkollok u timla dak li ħallejt barra.**

GĦALL-UŻU TAL-GĦALLIEMA

L-ISKEMA TAL-MARKI *(tikteb xejn hawn taħt)*

Mistoqsija	A	B	Ċ1	Ċ2	D1	D2	Smigħ	Taħdit	TOTAL
Marki	14	10	15	15	6	20	10	10	100
Marki tal-istudent/a									

KUMMENTI

____

____

____

____

____

____

____

SILTA GĦALL-ISTĦARRIĠ

▶ **Aqra sewwa din is-silta u wara wieġeb il-mistoqsijiet:**

Il-Karnival

L-isem karnival ġej mill-kelmiet ‘carnis’– li bil-Latin tfisser ‘laħam’– u ‘levare’– li bil-Latin tfisser ‘tħalli barra’. Dan għaliex wara l-Karnival, kien jibda r-Randan, li kien żmien ta’ penitenza li fih ma kienx jittiekel laħam. Imma minn fejn ġew it-tradizzjonijiet tal-Karnival? ***(par. 1)***

Meta l-Ewropej skoprew l-Amerka, dawn sabu li n-nies tal-post kellhom ħafna tradizzjonijiet u festi fit-tribujiet tagħhom. Waħda minn dawn id-drawwiet kienet l-*areitos*. L-*areitos* kienet ċelebrazzjoni b’ħafna kant u żfin. ***(par. 2)***

Xi ħaġa simili ġrat meta l-Ewropej bdew jaħkmu pajjiżi Afrikani. Dawn magħrufa għall-kuluri vivaċi li jħobbu jużaw u jinżebgħu bihom waqt iż-żfin u l-parati tagħhom. Kif ukoll, għall-kant u d-daqq ta’ diversi tipi ta’ strumenti waqt il-festi u għall-kostumi u l-maskri ikkuluriti. L-Ewropej bdew iżidu dawn id-drawwiet mal-festi tal-Karnival. ***(par. 3)***

Biż-żmien, kull pajjiż beda jkollu l-Karnival tiegħu b’xi drawwiet partikolari għalih. Ġieli, fl-istess pajjiż, dawn id-drawwiet ivarjaw anki minn reġjun għal ieħor. Pereżempju, fil-Brażil jeżistu diversi stili ta’ kif jiġi ċċelebrat il-Karnival u kull ‘Karnival’ għandu l-kostumi u l-mużika tipika tiegħu. L-iktar Karnival magħruf fil-Brażil huwa dak ta’ Rio de Janeiro. Hemmhekk, il-Karnival jiġi ċċelebrat b’parati u żfin mal-belt kollha. ***(par. 4)***

F’Malta, il-Karnival beda jiġi ċċelebrat fil-ħmistax-il seklu u l-Kavallieri tal-Ordni ta’ San Ġwann komplew jagħtu spinta lil din il-festa. Tant kienu jsiru ċelebrazzjonijiet li La Vallette kellu jbeżbeż lil xi kavallieri li kienu esaġeraw fil-mod kif jixxalaw f’dawn il-festi. Anki l-Gran Mastru Lascaris, ma kienx jieħu gost biċ-ċelebrazzjonijiet esaġerati li kienu jsiru f’dawn iż-żminijiet tant li kien illimita ħafna l-festi prinċipali tal-Karnival. Illum, il-festi prinċipali tal-Karnival isiru fil-Belt Valletta u fil-Furjana, għalkemm jiġu ċċelebrati wkoll b’mod spontanju f’xi bliet u rħula. ***(par. 5)***

Bħal kull avveniment ieħor li jiġi organizzat matul is-sena, tajjeb li napprezzaw l-isforz kbir li jagħmlu tant dilettanti matul is-sena, biex f’dan iż-żmien tal-Karnival jipprovdulna spettaklu ta’ arti, mużika u kuluri li jferraħ lil kull min jattendi għal xi attività li tittella’ f’dawn il-jiem ta’ qabel il-bidu tar-Randan. ***(par. 6)***

(Silta meħuda u addattata mir-rivista ‘Xehda Għasel’ ta’ Jannar-Frar 2013)

A. FEHIM IT-TEST (10 marki)

1. Semmi x'kien jibda wara l-Karnival.

____ **(marka)**

2. X'kienet l-*areitos*?

____ **(marka)**

3. Agħmel sing taħt it-tajba:

(L-Amerikani / L-Afrikani) huma magħrufin għall-kuluri vivaċi li jħobbu jużaw u jinżebgħu bihom. **(marka)**

4. Il-Karnival ta' Rio de Janeiro huwa l-iktar karnival magħruf fil-Ġamajka. Veru ❑ Falz ❑

Minn paragrafu 4, ikkopja l-frażi li ssaħħaħ it-tweġiba tiegħek

____ **(marka)**

5. Meta beda jiġi ċċelebrat il-karnival f'Malta?

____ **(marka)**

6. Semmi min kompla jagħtih spinta.

____ **(marka)**

7. La Vallette beżbeż lil xi Kavallieri li _______________________________________

____ **(marka)**

8. Min illimita ħafna l-festi prinċipali tal-Karnival?

____ **(marka)**

9. Semmi ż-żewġ postijiet f'Malta fejn isiru l-festi prinċipali.

____ **(marka)**

10. Lid-dilettanti għandna napprezzawhom? Għaliex?

____ **(marka)**

ANALIŻI TESTWALI

11. Dawn magħrufa għall-kuluri vivaċi li jħobbu jużaw u jinżebgħu bihom waqt iż-żfin u l-parati tagħhom. *(par. 3)* Għal min qed jirreferi l-pronom'dawn'? ________________________ **(marka)**

12. ...kienu esaġeraw fil-mod kif jixxalaw.... *(par. 5)* Għal min qed tirreferi din il-frażi?

____ **(marka)**

LESSIKU

13. Sib kelma minn paragrafu 5 li tfisser 'jiddevertu': ________________________________ **(marka)**

QWIEL

14. F'paragrafu 6, isemmi li d-dilettanti jaħdmu ħafna matul is-sena biex jipprovdulna spettaklu.

Agħżel il-qawl li jaqbel:

Il-fsied iħassar l-ulied ❑ Dak li tiżra' taħsad ❑ Il-ħuta minn rasha tinten ❑ **(marka)**

B. IL-GRAMMATIKA **(10 marki)**

1. Aqleb fl-istat kostrutt: iż-żmien tal-Karnival ________________________________ **(marka)**

2. Għaqqad f'kelma waħda.

a) id-dahar tagħha ____________________________

b) l-id tagħhom ____________________________

ċ) ta lilu ____________________________

d) seraq lili ____________________________ **(½ marka kull waħda = 2 marki)**

3. Aqra ftit din is-silta: **Fil-Karnival ta' sentejn ilu, jien u sħabi, iddeċidejna li mmorru l-Belt. Aħna lbisna libsa bajda, twila sa saqajna, u għattejna anki wiċċna. Konna qisna fatati. Tagħna kien l-iktar kostum tal-biża' li rajna. Is-sena l-oħra lbisna l-istess kostum u morna nduru f'xi rħula.**

▶ Mis-silta sib u ikteb: **a)** nom fis-Singular Farrad Waħdieni _____________________

b) nom fl-Għadd Imtenni _____________________

ċ) nom fil-Plural Sħiħ _____________________

d) nom fil-Plural Miksur _____________________

e) pronom dimostrattiv _____________________

f) pronom possessiv _____________________

(½ marka kull waħda = 3 marki)

4. Ikteb kif mitlub/a:

Singular Kollettiv ta': **a.** laħma _________________ **b.** tarġa ____________________

Għadd Imtenni ta': **ċ.** jiem _____________________ **d.** sena_____________________

Plural Sħiħ ta': **e.** kostum _____________________ **f.** ċelebrazzjoni _________________

Plural Miksur ta': **ġ.** libsa _____________________ **g.** wiċċ _____________________

(½ marka kull waħda = 4 marki)

Ċ. IL-LETTERATURA (30 marka)

Ċ1. IL-POEŻIJA *(Nadriet 2 ta' Tarċisju Żarb)* (15-il marka)

1. Din hija strofa mill-poeżija Ballata ta' Ružar Briffa**:**

Kull fl-għaxija xħin id-dalma
Tifrex tulha u l-ħajja tnin,
Minn ġo knisja mwarrba, siekta,
Jidwi leħen. Ilu s-snin

a. Immarka b'sinjal ta' ✓ ħdejn it-tweġiba t-tajba.
Din l-istrofa tissejjaħ: sunett _____ terzina _____ kwartina _____

b. Ikteb f'liema żmien seħħet din il-ġrajja. ___________________________________

ċ. Sib u ikteb personifikazzjoni mill-istrofa t'hawn fuq. ___________________________________

d. Ikteb żewġ kelmiet li jirrima mill-istrofa t'hawn fuq. ________________ – ________________

e. F'din il-poeżija, Rużar Briffa juża l-vers ___________________________________

(marka kull waħda= 5 marki)

2. Immarka b'sinjal ta' ✓ ħdejn it-tweġiba t-tajba.

a. Il-poeżija *Gelmus* ta' Ġorġ Żammit hija dwar:

il-pajsaġġ Malti _____ il-pajsaġġ Għawdxi _____ il-pajsaġġ Taljan _____

b. Fil-poeżija *Gelmus*, il-poeta x'ħa miegħu minn fuq l-għolja?

ftit ħamrija _____ żrara _____ xitla tas-sagħtar _____

ċ. *Id-Dwejra* hija poeżija: riflessiva _____ argumentattiva _____ dikjarattiva _____

d. F'*Id-Dwejra*, Joe Friggieri qiegħed jikteb dwar:

il-bniedem li jibqa' jgħix għal dejjem _____
in-natura li tibqa' għal dejjem _____
id-dwejra li tibqa' għal dejjem _____

e. Fil-poeżija ***Ballata***, it-tfajla Maltija kien jisimha: Rita _____ Pina _____ Pawla _____

(marka kull waħda= 5 marki)

3. Ikteb **20 kelma** dwar il-poeżija ***Ġejja x-Xita*** ta' Mary Meilak. **(5 marki)**

____

____

____

Ċ2. IL-PROŻA (*Fuklar Qadim u Bnadar Imċarrta* ta' Trevor Żahra) (15-il marka)

1. Kompli dawn is-sentenzi:

a. Fil-maħżen tal-knisja Toni kien ____ u

____. **(2 marki)**

b. Malli żżewġu, omm u missier Toni telqu lejn l- ____________________________. **(marka)**

ċ. Kull meta Toni kien jidħol wara l-fuklar kien jaqbdu _________________________. **(marka)**

d. Toni pprova jiftaħ qalbu ma' ______________________ dwar dak li kien ġralu meta daħal fil-kamra ta' wara l-fuklar. **(marka)**

e. Fil-kamra t'omm Toni kien joqgħod ________________________________. **(marka)**

f. _____________________ tammira u titlob lil San Mikiel. **(marka)**

ġ. Meta Paċifiku kien għadu ħaj kien is-seftur fidil tal-________________________________. **(marka)**

g. Paċifiku spjega lil Toni li d-dar kienet tħobb lis-Sinjura _______________________ u lis-Sinjorina _______________________. **(2 marki)**

2. Ikteb **5 sentenzi** fuq il-**karattru** u l-**ħajja** ta' **WAĦDA** minn dawn:

iz-zija Antida **jew** iz-zija Ġolina.

____

____

____

____

____

____

____

____

____

____

____ **(5 marki)**

D. IL-KITBA (26 marka)

D1. IL-KITBA FUNZJONALI **(6 marki)**

F'madwar **sittin** kelma iddeskrivi lil xi ħadd li jiġi minnek. Tinsiex tagħti deskrizzjoni kemm tad-**dehra**, kif ukoll tal-**karattru** tiegħu/ tagħha.

Tista' tuża l-kliem mill-kaxxa t'hawn taħt biex jgħinuk.

twil/a – qasir/a – oħxon/ħoxna – irqiq/a – kulur tal-għajnejn – kulur tax-xagħar – altruwist/a – qalbu/qalbha tad-deheb – ferrieħi/ferriħija –dħuli/dħulija

____

____

____

____

____

____

____

D2. KOMPONIMENT **(20 marka)**

Agħżel **WIEĦED** mit-titli li jogħġbok l-aktar u ikteb madwar **200 kelma** fuqu fuq karta separata**.**

1. Mit-tieqa ta' kamarti.

X'tara u x'tisma' mit-tieqa tal-kamra tiegħek? Xi xxomm meta tkun fit-tieqa tal-kamra tiegħek?

2. Ħolma kerha.

Meta ħlomt din il-ħolma? X'ġara fil-ħolma? X'jagħmilha ħolma daqshekk kerha?

3. Il-flus jgħinu u jtellfu lill-bniedem. Iddiskuti.

X'jista' jagħmel il-bniedem jekk ikollu l-flus? Kif il-flus jistgħu jkunu ta' ħsara għall-bniedem?

Spazju biex tagħmel il-pjan tal-kitba tiegħek. (Ma jingħatawx marki għall-pjan.)

Numru tal-komponiment